
สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการบริหาร
แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการ
เรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่*

CURRENT STATUS EXPECTED STATUS AND THE NEED FOR
PARTICIPATORY ANAGEMENT TO CREATE EDUCATIONAL
OPPORTUNITIES OF THE KRABI PROVINCIAL OFFICE OF LEARNING
ENCOURAGEMENT

กิจจพิภข เกตุแก้ว

Kitpiphat Ketkaew

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Buddhist Educational Administration Faculty of Education,

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Perapat265@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน 2) สภาพที่คาดหวัง และ 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธีหลายระยะ (Multi-Phase Mixed Method) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ จำนวน 99 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยการสุ่มอย่างง่ายตามหลักเกณฑ์ของ Krejcie และ Morgan (1970) ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศึกษานิเทศก์, ข้าราชการครู, ครูอาสาสมัครกศน., ครูกศน.ตำบล และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 79 คน สำหรับการเก็บ

* Received 23 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ตรง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 2) สภาพที่คาดหวังของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม พบว่า PNI มีค่าสูงสุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากร (0.943) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา (0.878) และ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ (0.858) มีค่า PNI ต่ำสุด

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ความจำเป็นในการพัฒนา, มัชฌิมาปฏิปทา

Abstract

This study aimed to examine 1) the current status, 2) the expected status, and 3) the essential needs of participatory management to enhance educational opportunities under the Krabi Provincial Office of Learning Encouragement. A multi-phase mixed methods research design was employed. The research population consisted of 99 educational administrators, school administrators, supervisors, civil servant teachers, non-formal volunteer teachers, subdistrict non-formal education teachers, and community learning center teachers under the jurisdiction of the Krabi Provincial Office of Learning Encouragement. A simple random sampling technique based on Krejcie and Morgan's (1970) criteria selected 79 participants. For qualitative data collection, purposive sampling was conducted with 15 experts and experienced individuals. The instruments included questionnaires and semi-structured interviews. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The research findings revealed that the current overall level of participatory management was low, whereas the expected level was high. In terms of essential needs, resource management received the highest PNI value (0.943), followed by educational management (0.878), while learning management had the lowest PNI value (0.858).

Keywords: participatory management, Development Needs, Middle Path

บทนำ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือการเปิดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาอย่างรอบด้าน ตั้งแต่ร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผนจนถึงการลงมือปฏิบัติจริง เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกันอันเอื้อต่อการสร้างโอกาสทางการศึกษาและนำไปสู่ฉันทามติในการบริหารสถานศึกษา (ประสาน พรหมณา, 2552) การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นศิลปะที่ผู้บริหารต้องใช้ทักษะและประสบการณ์เฉพาะบุคคลในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงาน ซึ่งไม่มีสูตรตายตัว และส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของการบริหาร (สันติ บุญภิรมย์, 2552) ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด มีหน้าที่ กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล และศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ในการส่งเสริมการจัดการศึกษา 3 รูปแบบได้แก่ 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และ 3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ เพื่อเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาทุกช่วงวัยอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่, 2568)

จากการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ พบว่า 1) การตัดสินใจของผู้บริหารที่ไม่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) แหล่งเรียนรู้และหลักสูตรที่ไม่ตอบสนองผู้เรียน 3) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่

หลวมตัว และ 4) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร จึงควรยกระดับกลไกการมีส่วนร่วม ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบท สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่, 2567)

ด้วยบริบทดังกล่าว การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาจึงเป็นภารกิจเร่งด่วน เพื่อวางรากฐานสำหรับการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงกระบวนการบริหารให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและความคาดหวังของสถานศึกษา ผลที่ได้จะเอื้อต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ และเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องและครบถ้วนสำหรับการวางแผนพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงขึ้น โดยเน้นการสอดคล้องกับหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมยุคใหม่ที่เน้นความร่วมมือ การแบ่งปันอำนาจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมกระบวนการบริหารที่เปิดกว้าง มีความโปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการบริหารงานส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัดกระบี่ในระยะยาว (ดวงกมล โพธิ์ศรี และสุเมธ เกษมศานต์, 2567)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาสภาพที่คาดหวังของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่
3. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษา โดย Smith & Brown (2018) ระบุว่าการจัดการที่มีระบบและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม จะช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงจุด ขณะที่ Johnson (2020) และ Wong & Lee (2019) ต่างชี้ว่า การขาดวิสัยทัศน์และทิศทางการร่วมในการบริหารเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว Leithwood, Harris & Hopkins (2020) เสริมว่าผู้นำทางการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจะสามารถยกระดับความเท่าเทียมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ Odden & Picus (2014) ที่พบว่า โรงเรียนที่เปิดให้ครูและชุมชนร่วมจัดการทรัพยากรจะใช้ทรัพยากรได้เกิดประโยชน์สูงสุดในบริบทไทย สุภาพร แสงทอง (2562) และบุญเรือน เกษตรสิน (2564) ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของสถานศึกษาเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และชุมชนตั้งแต่การวางแผนจนถึงการประเมินผล ซึ่งช่วยสร้างความยั่งยืนและลดภาระของโรงเรียน รายงาน UNESCO (2022) และงานของ Hanushek & Woessmann (2015) ต่างสนับสนุนแนวคิดนี้ โดยเน้นว่าประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาไม่ได้อยู่ที่ปริมาณทรัพยากรเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับการใช้ทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วม โปร่งใส และตรงตามความต้องการของชุมชน และ อังคณา นาคำ (2564) ก็ยืนยันถึงความจำเป็นในการบริหารทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมและ โปร่งใส โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและความต้องการของสถานศึกษาในระดับชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีหลายระยะ (Mixed Methods) เน้นการผสมผสานข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้เข้าใจประเด็นวิจัยอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน (Creswell, 2014) โดยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ จำนวน 99 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างได้จากการกำหนดขนาดตามตารางของ Krejcie และ Morgan โดยใช้สัดส่วนที่สนใจ 0.5 ความคลาดเคลื่อน 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 79 คน ซึ่งประกอบด้วยประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่, รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่, ศึกษาพิเศษ, ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครกศน. ครูกศน.ตำบล และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ จำนวน 79 คน

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 1 คน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป 4 คน ศึกษาพิเศษที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 1 คน ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์รับผิดชอบงาน 5 ปีขึ้นไป 3 คน ครูอาสาสมัครกศน.ที่มีประสบการณ์รับผิดชอบงาน 5 ปีขึ้นไป 2 คน และครูกศน.ตำบลที่มีประสบการณ์รับผิดชอบงาน 5 ปีขึ้นไป 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยอ้างอิงจากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (สมชาย เลิศบุญยงค์, 2561; Creswell, 2014) มีการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม 4 ด้านของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการศึกษา 2) การบริหารจัดการเรียนรู้ 3) การบริหารเครือข่าย และ 4) การบริหารทรัพยากร

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2: สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) (Likert, 1932)

ตอนที่ 3: ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งอยู่ในช่วง 0.60–1.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนอกเขตพื้นที่ (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดพังงา) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.807 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ในระดับดี (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) พัฒนารับขึ้นจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Cohen, Manion, & Morrison, 2018) โดยมีการจัดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2: สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารแบบมีส่วนร่วม
จำแนกเป็น 4 ด้านตามโครงสร้างเดียวกับแบบสอบถาม

ตอนที่ 3: แนวทางการพัฒนาเครื่องมือผ่านการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิเพื่อความเหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ใช้เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่จำนวน 79 คน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลเป็นประเด็นตามหัวข้อสัมภาษณ์แล้วสรุปสาระสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ เซึ่งปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 79 ฉบับ ได้รับกลับมา 79 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ในภาพรวม

(n=79)

ด้าน ที่	สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาส ทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำจังหวัดกระบี่	สภาพปัจจุบัน			
		\bar{X}	S.D.	แปล ผล	อันดับ
1	การบริหารจัดการศึกษา	2.37	0.18	น้อย	3
2	การบริหารจัดการเรียนรู้	2.40	0.16	น้อย	1
3	การบริหารเครือข่าย	2.38	0.21	น้อย	2
4	การบริหารทรัพยากร	2.30	0.25	น้อย	4
	รวม	2.36	0.20	น้อย	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$, S.D.= 0.20) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อย ทั้ง 4 ด้าน โดยพบว่า ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.40$, S.D.= 0.16) รองลงมาคือ ด้านการบริหารเครือข่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.38$, S.D.= 0.21) และด้านการบริหารทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.30$, S.D.= 0.25)

2. สภาพที่คาดหวังของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่คาดหวังของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ในภาพรวม (n=79)

ด้านที่	สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่	สภาพที่คาดหวัง			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การบริหารจัดการศึกษา	4.45	0.15	มาก	3
2	การบริหารจัดการเรียนรู้	4.46	0.16	มาก	2
3	การบริหารเครือข่าย	4.44	0.12	มาก	4
4	การบริหารทรัพยากร	4.47	0.13	มาก	1
	รวม	4.46	0.14	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพที่คาดหวังด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.14) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน โดยพบว่า ด้านการบริหารทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D.= 0.13) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.16) และ ด้านการบริหารเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.12)

3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

ตารางที่ 3 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ในภาพรวม

ด้าน ที่	สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้าง โอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริม การเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่	D	I	PNI Modified (I - D) / D)	ลำดับ
1	การบริหารจัดการศึกษา	2.37	4.45	0.878	2
2	การบริหารจัดการเรียนรู้	2.40	4.46	0.858	4
3	การบริหารเครือข่าย	2.38	4.44	0.866	3
4	การบริหารทรัพยากร	2.30	4.47	0.943	1
	รวม	2.36	4.46	0.886	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีข้อกำหนด PNI modified ในแต่ละด้าน มีค่าความต้องการจำเป็น อยู่ระหว่าง (0.858 – 0.943) ตามลำดับ จากสูงสุดถึงต่ำสุด การจัดอันดับ PNI modified โดยรวม (PNI = 0.886)

ผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารทรัพยากร มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับแรก (PNI = 0.943) ลำดับที่สอง คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา (PNI = 0.878) ลำดับที่สาม คือ ด้านการบริหารเครือข่าย (PNI = 0.866) และ ลำดับที่สี่ คือ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.858) เป็นลำดับสุดท้าย

อภิปรายผล

ผลการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ พบว่า

1) ผลการศึกษา สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารทรัพยากรยังอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดในการจัดสรรและใช้ทรัพยากรอย่าง

มีประสิทธิภาพโดยสาเหตุอาจเกิดจากการขาดการวางแผนที่ชัดเจนและเป็นระบบ ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องในทุกกระดับ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในการบริหารทรัพยากร ตามแนวคิดของ Smith & Brown (2018) ที่กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ยังอาจสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นเฉพาะภารกิจเร่งด่วน มากกว่าการพัฒนาในเชิงระบบซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Johnson (2020) ที่ระบุว่า การขาดวิสัยทัศน์ในการใช้ทรัพยากรทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ Wong & Lee (2019) ยังชี้ให้เห็นว่าการบริหารทรัพยากรที่ไม่มีทิศทางที่ชัดเจนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และการสร้างโอกาสทางการศึกษาในระยะยาว

2) ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการวางแผน จัดสรร และใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศของ Leithwood, Harris & Hopkins (2020) ที่ระบุว่า การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีวิสัยทัศน์โดยผู้นำสถานศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และเสริมสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา อีกทั้ง Odden & Picus (2014) ยังชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนที่มีระบบการจัดสรรทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมของครูและชุมชน จะมีความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยของ สุภาพร แสงทอง (2562) พบว่า การบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การใช้ ไปจนถึงการประเมินผล ขณะที่บุญเรือน เกษตรสิน (2564) ก็เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดสรรทรัพยากร โดยพบว่าชุมชนที่เข้ามามีบทบาทจะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและลดภาระของโรงเรียนในการจัดการทรัพยากร

3) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สูงสุดอยู่ที่ด้านการบริหารทรัพยากร (PNI = 0.943) สะท้อนถึงช่องว่างระหว่างสภาพจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ บุคลากร สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่ยังไม่สามารถตอบสนองภารกิจทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีระบบบริหารทรัพยากรที่ครอบคลุม มีแผนรองรับระยะยาว และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ UNESCO (2022) ที่เน้นการลงทุนในทรัพยากรทางการศึกษาบนฐานของความเสมอภาค คุณภาพ และความยั่งยืน เช่นเดียวกับ Hanushek & Woessmann (2015) ที่ชี้ว่า ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าปริมาณเพียงอย่างเดียว ขณะทำงานวิจัยของ อังคณา นาคำ (2564) ก็ยืนยันถึงความจำเป็นในการบริหารทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมและโปร่งใส โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและความต้องการของสถานศึกษาในระดับชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่” สามารถสรุปองค์ความรู้สำคัญเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบ “โมเดลการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา” ได้ดังนี้:

1. ปัญหาและสภาพปัจจุบัน

ระดับของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับ “น้อย” ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การบริหารจัดการศึกษา
- 2) การบริหารจัดการเรียนรู้
- 3) การบริหารเครือข่าย
- 4) การบริหารทรัพยากร

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่:

- 1) ขาดแผนและแนวทางการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน

- 2) ระบบติดตามผลไม่ต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ
- 3) ไม่มีการประเมินผลเชิงลึกของผู้เรียน
- 4) การมีส่วนร่วมไม่ต่อเนื่องและจำกัดบทบาทครูผู้สอน

2. สภาพที่คาดหวัง

ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับ “มาก” (เฉลี่ยรวม 4.46 จาก องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน) องค์ประกอบที่คาดหวังว่าควรมี ได้แก่ :

- 1) มีคู่มือและแผนงานที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินงานร่วมกัน
- 2) มีระบบติดตามผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- 3) มีการรายงานผลการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 4) มีการประชุมสะท้อนผลและร่วมวางแผนพัฒนาการศึกษากับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง

3. ความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย :

- 1) การบริหารทรัพยากร (PNI = 0.943)
- 2) การบริหารจัดการศึกษา (PNI = 0.878)
- 3) การบริหารเครือข่าย (PNI = 0.866)
- 4) การบริหารจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.858)

สะท้อนให้เห็นว่า “ระบบและกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน” คือสิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นลำดับแรก

4. แนวคิด/หลักการที่ควรใช้พัฒนาโมเดล

พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยอิง “หลักมัชฌิมาปฏิปทา” เพื่อส่งเสริม:

- 1) การบริหารแบบสมดุลเชิงกลยุทธ์
- 2) การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างสมเหตุสมผล
- 3) การใช้ข้อมูลและนวัตกรรมอย่างมีวิจารณญาณ

5. องค์ประกอบสำคัญที่ควรมีใน “โมเดล”

- 1) การสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่าย
 - ส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
 - สร้างเวทีการมีส่วนร่วม การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วม
- 2) การวิเคราะห์บริบทและความต้องการของชุมชน
 - ศึกษาข้อมูลเชิงพื้นที่ ปัญหา และศักยภาพเฉพาะถิ่น
 - พังเสียดูเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา
 - พัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะชีวิต อาชีพ ดิจิทัล และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาทุกกลุ่ม เช่น ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ
- 4) การสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา
 - ระดมทรัพยากรจากหลายภาคส่วน เช่น ทุน สื่อ เทคโนโลยี
 - จัดระบบสนับสนุนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
- 5) การติดตามและพัฒนาระบบอย่างมีส่วนร่วม
 - ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
 - เปิดพื้นที่ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องร่วมประเมินและสะท้อนผล

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรขยายผลรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักปรัชญาไปปฏิบัติ
- 2) ควรพัฒนาหลักสูตรบูรณาการทักษะอาชีพ ดิจิทัล และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) ส่งเสริมความร่วมมือภาคเอกชนและบทบาทครอบครัว ชุมชน
- 4) ควรพัฒนากลไกประเมินผลแบบมีส่วนร่วมเพื่อสะท้อนผลลัพธ์และปรับปรุงนโยบาย

ภาพที่ 1 โมเดลการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา

ที่มา : สังเคราะห์ขึ้นโดยผู้เขียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลจากการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็น (PNI Modified) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารทรัพยากร จากผลการศึกษา “สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) จากการศึกษา ด้านการบริหารจัดการศึกษา พบว่า การจัดทำแผนการศึกษาสำหรับผู้ขาดโอกาสยังไม่มีประสิทธิภาพ ควรพัฒนากลไกโดยใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ และบูรณาการความร่วมมือจากรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อสนับสนุนการติดตามผู้เรียน พร้อมกำหนดมาตรการช่วยเหลือเฉพาะกลุ่ม เช่น ทุนการศึกษา และทางเลือกอื่น

2) จากการศึกษา ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีบทบาทน้อยในการใช้กิจกรรมเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้นำ เช่น การ

ผลิตสื่อดิจิทัล การใช้โซเชียลมีเดีย และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมสนับสนุนทรัพยากรและพัฒนาทักษะการสื่อสาร

3) จากการศึกษา ด้านการบริหารเครือข่าย พบว่า การสร้างความเข้าใจเรื่องความสำคัญของการศึกษาในชุมชนยังไม่ทั่วถึง ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้สื่อที่เข้าถึงง่ายและกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างความตระหนักรู้และบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษา

4) จากการศึกษา ด้านการบริหารทรัพยากร พบว่า การประเมินการใช้งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลยังมีข้อจำกัด ควรกำหนดนโยบายที่โปร่งใส พัฒนาระบบติดตาม และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมตรวจสอบและเสนอแนะแนวทางการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับโอกาสทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ดวงกมล โพธิ์ศรี, & สุเมธ เกษมศานต์. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาไทย: การทดสอบโมเดลเชิงโครงสร้าง. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 18(2), 1–17.
- ประสาน พรหมณา. (2552). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. [รายงานประจำปี 2552, อัดสำเนา]. โรงเรียนบ้านพรหมนิมิต: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรือน เกษตรสิน. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา*, 14(1), 101–115.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพ้อยท์.
- สมชาย เลิศบุญยงค์. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่. (2567). *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ. 2567*.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่. (2567). *แผนปฏิบัติการราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. <http://krabi.nfe.go.th/index.php>

- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่. (2568). *ภารกิจและบทบาทการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกระบี่*. <https://krabi.nfe.go.th/>
- สุภาพร แสงทอง. (2562). *การบริหารทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช สี่มา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช]*.
- อังคณา นาคำ. (2564). การวางแผนและการบริหารทรัพยากรในสถานศึกษาชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนในพื้นที่ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*, 13(1), 25–38.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage Publications.
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2015). *The knowledge capital of nations: Education and the economics of growth*. MIT Press.
- Johnson, T. M. (2020). Effective resource management in educational institutions. *Educational Management Review*, 15(3), 45–60.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management*, 40(1), 5–22.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1–55.
- Odden, A. R., & Picus, L. O. (2014). *School finance: A policy perspective* (5th ed.). McGraw-Hill Education.
- Smith, A. J., & Brown, L. K. (2018). Challenges in resource allocation for schools. *Journal of School Administration*, 10(2), 120–135.
-

UNESCO. (2022). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>

Wong, M. S., & Lee, H. T. (2019). Resource management and educational quality: A longitudinal study. *Asia-Pacific Journal of Education*, 39(4), 525–538.